

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1926 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning.

Genom en den 29 januari 1926 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 44, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag om ändrad lydelse av 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 (nr 36 s. 2) angående jordfästning.

Härigenom förordnas, att 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Den avlidne skall utom i fall, varom i 8 § 1 mom. förmåles, jordfästas på sätt i denna lag sägs av präst i svenska kyrkan. Endast sådan förrättning (jordfästning i svenska kyrkans ordning) avses i denna lag med jordfästning.

3 §.

Jordfästningen skall verkställas inom sex veckor efter dödsfallet, där icke giltiga orsaker till längre uppskov äro för handen. Den skall äga rum i den församling, där dödsfallet timat; dock må den kunna förrättas i annan församling, om vederbörande det åstunda.

Jordfästning verkställs å församlingens kyrkogård eller annan begravningsplats eller ock å rum, som församlingen för jordfästning anvisat. I kyrka må sådan jordfästning, varom i 5 och 6 §§ sägs, icke äga rum.

Huruvida den, som avlidit i fängelse, å sjukhus eller å annat därmed jämförligt ställe, må därstädes kunna jordfästas, ankommer på Konungens prövning.

8 §.

1 mom. Har den avlidne efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, lände det till efterrättelse.

Är sådant förordnande ej givet, skall den avlidne ändock begravas utan jordfästning i svenska kyrkans ordning, där det begäres av den avlidnes närmaste anhöriga eller av dem, som eljest stodo den avlidne nära; dock icke om den avlidne efter uppnådd ålder av aderton år skriftligen förordnat om jordfästning i svenska kyrkans ordning.

Framställning att begravning må äga rum utan jordfästning i svenska kyrkans ordning göres hos präst, som för kyrkoböckerna i den församling, vilken är rätt inskrivningsort för dödsfallet.

2 mom. Vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall klockringning, om det begäres, äga rum i vanlig ordning; och må vid sådan begravning kyrka upplåtas, när särskilda skäl därtill äro.

9 §.

1 mom. Den avlidne må, såvida ej annat föranledes av stadgandet i 2 mom. av denna paragraf, icke begravas annorstädes än å kyrkogård eller annan plats, som blivit för sådant ändamål behörigen invigd. Vid begravningen må intet förekomma, som strider mot förrättningens helgd och allvarliga innebörd.

2 mom. På Konungens prövning ankommer huruvida och under vilka villkor enskild begravningsplats må anläggas.

3 mom. Kyrkogårdar och andra begravningsplatser skola städse hållas i ordnat och värdigt skick.

I samband med denna proposition har utskottet till behandling förehafat tre i anledning av densamma inom riksdagen väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 228 av herr *Karl Andersson* samt inom andra kammaren nr 353 av herr *Lindmark* och nr 355 av herr *Petersson* i *Lerbäcksbyn m. fl.*

I de två förstnämnda motionerna, vilka äro likalydande, har föreslagits, att stadgandet i 8 § 2 mom. »och må vid sådan begravning kyrka upplåtas, när särskilda skäl därtill äro» skulle erhålla följande lydelse »men ej må vid sådan begravning kyrka upplåtas, med mindre särskilda skäl därtill äro». I den av herr *Petersson m. fl.* väckta motionen har hemställts, dels att andra stycket av 8 § 1 mom. måtte ur förslaget utgå, dels ock att 8 § 2 mom. skulle hava denna lydelse: »Vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall klockringning, om det begäres, äga rum i vanlig ordning, men må ej kyrka upplåtas.»

Beträffande de skäl, som ligga till grund för det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag; och får utskottet i fråga om vad motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden hänvisa till motionerna.

Utskottet får till en början erinra därom, att Kungl. Maj:t i detta ämne för förra årets riksdag och kyrkomöte framlade ett förslag, som vann riksdagens bifall men av kyrkomötet antogs med en ändring beträffande kyrkas upplåtande vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning. Det av

Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget skiljer sig från fjolårets allenast i det hänseende, i vilket skiljaktiga meningar sålunda yppats; ändringen har vidtagits i 8 § 2 mom. Samtliga tre motioner hänföra sig jämväl till denna fråga. Den av herr Petersson m. fl. väckta motionen avser därjämte ändring av 8 § 1 mom.

I fråga em kyrkas upplåtande vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning intog 1925 års förslag den ståndpunkten, att nämnda fråga borde avgöras efter prövning i de särskilda fallen på samma sätt som eljest sker vid kyrkas upplåtande, eller med andra ord att avgörandet härutinnan skulle tillkomma vederbörande pastor. Förslaget innehöll icke någon bestämmelse i frågan, utan 8 § 2 mom. upptog allenast föreskriften om klockringning. Såsom förut nämnts biföll riksdagen propositionen, men kyrkomötet beslöt, att i slutet av 2 mom. av 8 § skulle fogas följande tillägg »men må ej kyrka upplåtas».

På sätt framgår av det vid nu förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet för den 15 januari 1926, har departementschefen vid remissen till lagrådet yttrat, att en närmare granskning av skälen för de olika ståndpunkter, som i förevarande fråga intagits av Kungl. Maj:t och riksdagen, å ena, samt kyrkomötet, å andra sidan, torde giva vid handen, att dessa skäl icke behöfve förutsätta någon större principiell skiljaktighet. I propositionen till förra årets riksdag hade uttryckligen förutsatts, att kyrkas upplåtande vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skulle ifrågakomma mera i undantagsfall, och kyrkomötet hade framhållit, att i undantagsfall skäl till sådant upplåtande kunde föreligga. Departementschefen hade emellertid funnit sig icke kunna tillstyrka det kategoriska förbud mot kyrkas upplåtande, som innefattades i det av kyrkomötet antagna förslaget. Skillnaden mellan det kungl. förslaget och den av kyrkomötet intagna ståndpunkten torde, enligt vad departementschefen vidare anfört, till väsentlig del ligga däri, att, medan enligt propositionen avgörandet i fråga om kyrkas upplåtande lagts hos vederbörande präst med förtroende till dennes omdöme, kyrkomötet av fruktan för de svårigheter, i vilka prästen härigenom skulle kunna försättas, ansett honom behöva stöd av lag. För tillgodoseende av kravet å dylikt stöd förordade departementschefen sådan formulering av lagen, att såsom en förutsättning för upplåtande av kyrka skulle angivas, att särskilda skäl därtill vore för handen. Stadgande härom infogades i 8 § 2 mom.

Vid granskningen av förslaget anförde lagrådet bland annat:

Mot avfattningen av det föreslagna stadgandet vill lagrådet anmärka, att stadgandet i stället för den positiva form, som givits detsamma, synes lämpligen böra erhålla ungefär denna formulering: »men ej må vid sådan begravning kyrka upplåtas, med mindre särskilda skäl därtill äro». Genom en dylik avfattning skulle kraftigare betonas, att kyrkas upplåtande vid s. k. borgerlig begravning endast må förekomma mera undantagsvis och att i varje förekommande fall särskilda skäl därtill måste föreligga, vadan det alltså ej skulle vara tillfyllest med en allmän uppfattning hos den, som har avgörandet i sin hand, om lämpligheten av att tillmötesgå framställningar av ifrågavarande slag.

8 § 2 mom.
1925 års
förslag.

Departementschefen
vid remissen
till lagrådet.

Lagrådet.

Lagrådets anmärkning föranledde icke någon ändring av förslaget. Såsom skäl härför anförde departementschefen bland annat:

Av de olika förslag, vilka kunnat komma under överbäggande vid avfattande av den nya bestämmelsen i 8 § 2 mom. jordfästningslagen, har den redaktion, det remitterade förslaget erhållit, synt mig bäst tillgodose de skilda hänsyn, vilka härvid kräva beaktande. På samma gång stadgandets karaktär av en regel för undantagsfall fått komma till uttryck, har det varit angeläget att undvika en formulering, som kunnat leda till en mot lagens verkliga syfte stridande tillämpning. Det torde icke vara uteslutet, att en i enlighet med lagrådets hemställda avfattad bestämmelse skulle kunna uppfattas såsom en begränsning av den fria prövningsrätt, vilken enligt förslaget skall ligga till grund för ett avgörande av vederbörande prästerskap i dessa fall. Till en dylik, alltför restriktiv tolkning inbjuder icke den formulering, som använts i det remitterade förslaget.

Motionerna. Såsom framgår av den här ovan lämnade redogörelsen för de yrkanden, som framställdes i de i ärendet väckta motionerna, hava herrar Andersson och Lindmark anslutit sig till lagrådets ståndpunkt samt herr Petersson m. fl. till kyrkomötets.

Utskottet. I likhet med departementschefen finner utskottet sig icke kunna biträda den ståndpunkt, kyrkomötet intagit till spörsmålet om kyrkas upplåtande vid begraving utan jordfästning i svenska kyrkans ordning. Utskottet anser alltså, att det av kyrkomötet antagna stadgandet om förbud mot kyrkas upplåtande ej bör inflyta i lagen. En lösning av spörsmålet i den riktning, Kungl. Maj:t föreslagit, synes däremot under föreliggande omständigheter vara att förorda. Vad angår själva avfattningen av den nya bestämmelsen i 8 § 2 mom., delar utskottet den av departementschefen uttalade farhågan för att en formulering av bestämmelsen på sätt lagrådet ifrågasatt skulle kunna i praktiken leda till en alltför snäv tillämpning. En formulering, ägnad att leda till en sådan utveckling, synes desto hellre böra undvikas, som det lärer vara ett allmänt önskemål, att en vidsynt och försonlig uppfattning av hithörande spörsmål alltmör må göra sig gällande. Ur denna synpunkt torde den lydelse, stadgandet erhållit i Kungl. Maj:ts förslag, vara att föredraga framför den av lagrådet förordade. Å andra sidan är det även enligt Kungl. Maj:ts förslag tydligt, att stadgandet har karaktär av en regel för undantagsfall.

8 § 1 mom. andra stycket. Vidkommande slutligen det yrkande, som framställdes i den av herr Petersson m. fl. väckta motionen, att andra stycket av 8 § 1 mom. skulle ur förslaget utgå, åsyftas härmed att betaga de efterlevande rätt att påkalla begraving utan jordfästning i svenska kyrkans ordning i sådana fall, då den avlidne icke givit något skriftligt förordnande om sin begraving.

Utskottet. Utskottet anslöt sig i detta hänseende vid fjolårets riksdag till den då framlagda propositionen, där förevarande stadgande, på sätt redan nämnts, var av enahanda lydelse som det nu föreslagna, och utskottet har ingen anledning att frångå denna av både riksdagen och kyrkomötet godkända uppfattning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas;
samt
- 2) att de i anledning av propositionen väckta motionerna
måtte av riksdagen lämnas utan bifall.

Stockholm den 12 mars 1926.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman*, *Hederstierna*, *Klefbeck*, *Edw. Larson*,
*Lyberg**, *Rogberg* och *Sandegård*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Lindley*, *Leo*, *Nilsson* i Ant-
näs, *Carlson* i Mölndal, *Olsson* i Rimforsa, *Persson* i Trången* och *Christenson* i
Södertälje.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

vidkommande 8 § 2 mom.

1) av herr *Hederstierna*, som, med instämmande av herrar *Lyberg*, *Rogberg*,
Nilsson i Antnäs, *Persson* i Trången och *Christenson* i Södertälje, yttrat:

»Jag har ansett, att vad utskottet vid detta lagrum för egen del anført bort
hava följande lydelse:

'Sedan kyrkomötet samtyckt till ifrågavarande lagförslag utom i vad av-
ser 8 § 2 mom., så läser numera föreligga skiljaktigheter allenast i vad avser
detta lagrum. Kyrkomötet har ansett, att i momentet skulle intagas förbud
att upplåta kyrka för jordfästning, som icke förrättas i svenska kyrkans ord-
ning. I kyrkolagsutskottets utlåtande anföres emellertid, att utskottet inga-
lunda förbisett, att genom inträffande snöstorm eller andra särskilt hälsovåd-
liga väderleksförhållanden eller dylikt vid enstaka tillfällen nödfall kan in-

träffa, som till förebyggande av fara för begravningsgästers liv och hälsa nödvändiggör, att de må kunna komma under tak. Det vore en allmänt erkänd rättsregel, att vid verkligt nödfall annars gällande lagbud tillfälligtvis kunde sättas ur tillämpning. Detsamma gällde följaktligen utan särskilt lagstadgande även beträffande nu omhandlade förhållanden. I propositionen föreslås nu ett stadgande, att vid begravning av ifrågavarande slag kyrka må upplåtas, när särskilda skäl därtill äro. Lagrådet åter har föreslagit den formulering, att ej må vid sådan begravning kyrka upplåtas, med mindre särskilda skäl därtill äro. Härav torde framgå, att enighet råder därom, att såsom regel kyrka ej må upplåtas för jordfästning av ifrågavarande slag, därest icke särskilda omständigheter tala för ett undantag från regeln. Under dessa omständigheter synes det utskottet, att denna för alla gemensamma tanke bäst kommer till uttryck i det förslag, som avgivits av lagrådet.'

På grund härav får jag hemställa,

att 8 § 2 mom. erhåller följande lydelse:

2 mom. Vid begravning utan jordfästning i svenska kyrkans ordning skall klockringning, om det begäres, äga rum i vanlig ordning; *men ej må vid sådan begravning kyrka upplåtas, med mindre särskilda skäl därtill äro.»*;

2) av herr *Edw. Larson*, som beträffande avfattningen av lagrummet instämt med herr *Hederstierna*.